

KINH NGHIỆM QUẢN LÝ VÀ VẬN HÀNH TRUNG TÂM BÁO CHÍ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

I TỪ LƯƠNG

Giám đốc Trung tâm Báo chí Thành phố Hồ Chí Minh

Thời điểm trước khi ra đời Trung tâm Báo chí Thành phố Hồ Chí Minh (tháng 5/2019) - Trung tâm Báo chí đầu tiên của cả nước, đã có không ít câu hỏi được đặt ra về chức năng, vai trò, phương thức hoạt động và tầm nhìn của mô hình rất mới này. Việc trả lời những câu hỏi đó không chỉ là nhiệm vụ từ ngày đầu thành lập, mà còn là những điều bắt buộc phải tự vấn mình mỗi ngày đối với những người có trách nhiệm.

TRUYỀN THÔNG ĐI TRƯỚC MỘT BƯỚC

Tính đến cuối năm 2020, trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh (Thành phố) có 145 văn phòng đại diện, cơ quan thường trú của cơ quan báo chí Trung ương và nhiều tỉnh, thành phố đăng ký hoạt động; 1.672 nhà báo (có thể nhà báo), trong đó 1.436 nhà báo thuộc Thành phố, 236 nhà báo thuộc các cơ quan báo chí Trung ương. Trên thực tế đội ngũ người làm báo, sống bằng nghề báo trên địa bàn Thành phố lớn hơn rất nhiều.

Tháng 10/2017, xuất phát từ đề nghị chính đáng của các cơ quan báo chí, Ủy ban Nhân dân Thành phố giao Sở Thông tin và Truyền thông (TT&TT) là cơ quan chủ trì nghiên cứu, tham mưu và triển khai xây dựng Trung tâm báo chí Thành phố Hồ Chí

Minh. Sau 2 năm chuẩn bị, tháng 3/2019, Chủ tịch UBND Thành phố đã ký quyết định thành lập đơn vị và ngày 5/5/2019, Trung tâm Báo chí Thành phố chính thức ra mắt, đi vào hoạt động với 26 cán bộ, trở thành trung tâm đầu tiên của cả nước có chức năng phục vụ báo chí, cung cấp thông tin cho báo chí.

Những ngày đầu hoạt động, xác định tinh thần “dò đá qua sông” khi chưa có mô hình nào để tham khảo, học hỏi kinh nghiệm, đội ngũ lãnh đạo, nhân viên đơn vị luôn hướng tới mục tiêu cao nhất là Trung tâm Báo chí phải có ích, phải thực chất, không “sinh ra chỉ làm đồ trang sức”. Một tổ chức mới phải bắt đầu từ một tầm nhìn mới, bài toán ở đây là tầm nhìn về chiến lược thông tin trong kỷ nguyên số, là những câu hỏi rất cụ thể và rất hóc búa từ thực tiễn. Những

câu hỏi: Nhà báo sẽ khai thác nguồn tin của Đảng và chính quyền từ đâu? Nguồn tin đó có chính xác, minh bạch hay không? Thông tin có bị chi phối bởi lợi ích, bị nhiễu tạp không? Thông tin cho nhà báo, cho cơ quan báo chí đã đúng, đã đủ, đã trúng và thậm chí là đã hay chưa? Phóng viên “chạy ngược xuôi” tới các công sở, trông chờ và mối quen biết riêng để có thông tin, tại sao không làm cho “nguồn cung” thông tin trở nên tường minh, chính xác và thuận tiện? Thay vì những cây viết chỉ trông chờ vào “giấy mời”, vào “sự kiện do doanh nghiệp tổ chức” hoặc thông tin trên các hội nhóm Facebook nếu ra... nhà báo thực sự chuyên nghiệp hơn khi được hoạt động trong một môi trường thông tin, môi trường nghiệp vụ, môi trường tương tác trước những dòng chảy tin tức chính

TRUNG TÂM BÁO CHÍ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

thống. Đó cũng là sức mạnh để báo chí không chỉ cạnh tranh với mạng xã hội mà còn phải khẳng định vị thế không thể thay thế của mình trong xã hội.

Trong Báo cáo chính trị trình Đại hội Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ XI, Trung tâm Báo chí Thành phố (TTBC) được khẳng định là mô hình hoạt động hiệu quả, phát huy tác dụng tốt, mở đầu cho những thay đổi lớn trong đời sống báo chí.

Trước tiên, đó là sự thay đổi về trong quy chế làm việc của các cơ quan địa phương. Nhu cầu thông tin của báo chí Thành phố là rất lớn, đòi hỏi thông tin phải nhanh và chính xác, trong khi việc thực hiện quy chế phát ngôn và cung cấp thông tin cho báo chí theo Nghị định 09 của Chính phủ cũng chưa thực sự vào nề nếp. TTBC đã xây dựng

**Ban Tuyên giáo
Thành ủy, Sở TT&TT, Hội
Nhà báo Thành phố đã phát
huy tối đa năng lực của TTBC
để trở thành công cụ sắc
bén khi luôn chủ động trong
việc cung cấp thông tin,
thường xuyên, kịp thời, chính
xác cho báo chí và người
dân, trở thành điểm đột phá
cho hoạt động truyền thông
nhà nước của Thành phố.**

và ký kết một số quy chế phối hợp với các sở, ngành để cung cấp thông tin kịp thời cho báo chí trước những vấn đề nóng, để bị đẩy thành khủng hoảng thông tin. Thay vì dè chừng, thậm chí là thụ động chờ báo chí tìm đến mình, giờ đây nhiều sở, ngành đã tin tưởng thông qua TTBC để trả lời báo chí định

kỳ hoặc đột xuất khi có yêu cầu. Đó là cơ chế giao ban định kỳ hằng tuần tại TTBC vào 9 giờ sáng thứ sáu; cơ chế phản hồi thông tin mà báo chí quan tâm thông qua việc chính lãnh đạo các sở, ngành trực tiếp gặp gỡ, trao đổi và giải thích... Thay đổi những thói quen giao tiếp báo chí không đơn giản, nhưng một khi đã thay đổi thực sự sẽ tạo ra hiệu quả tích cực.

Trước khi có TTBC, phóng viên thường vất vả khi tiếp cận nguồn tin chính thống từ các sở, ngành, trong khi đó lãnh đạo Thành phố, các sở, ngành và địa phương lại rất khó xử, thậm chí bị ức chế khi phải trả lời những vấn đề có liên quan tới đơn vị mình do báo chí điện thoại hỏi quá nhiều cùng một thời điểm, cũng dễ xảy ra nhầm lẫn. Sau khi TTBC ra đời, tình trạng này cơ bản được giải quyết.

Mọi thông tin khi cần cung cấp, các đơn vị chủ động gửi về TTBC, hoặc với những vấn đề TTBC dự báo (qua bộ phận điểm báo hằng ngày) sẽ tham mưu chỉ đạo xử lý hoặc kiến nghị các đơn vị liên quan khẩn trương trả lời những vấn đề báo nêu rất hiệu quả, kịp thời, được báo chí đánh giá cao. Từ cách làm đó, nhiều thông tin được cung cấp kịp thời, đầy đủ, tránh được tình trạng xuyên tạc, thông tin sai sự thật trên các trang mạng xã hội gây hoang mang, bức xúc trong dư luận. Đó chính là bước đi nhằm cụ thể hóa chủ trương “Truyền thông đi trước một bước” của lãnh đạo Thành phố.

Trước những việc báo chí thông tin sai sự thật, thiếu thận trọng gây hoang mang dư luận, song song với việc trao đổi với cơ quan báo chí đó, Ban Tuyên giáo Thành uỷ, Sở TT&TT đã tham mưu cấp trên để chủ động tổ chức họp báo phản hồi thông tin ngay trong ngày, thậm chí ngay trong 1 buổi để giải quyết triệt để thông tin sai lệch, nhất là với những việc dư luận quan tâm.

QUY TRÌNH 45 PHÚT VÀ TÍNH CHÍNH XÁC CỦA THÔNG TIN

TTBC đã và đang triển khai rất nhuần nhuyễn quy trình 45 (nghĩa là 45 phút là thời gian tối đa để triển khai từ khi nhận nhiệm vụ đến khi bắt đầu họp báo); chủ động đề xuất Sở TT&TT và Ban Tuyên giáo Thành uỷ mời lãnh đạo các sở, ban, ngành, quận, huyện dự giao ban báo chí tuần. Đây là dịp để cơ quan chức năng cung cấp thông tin đến các cơ quan báo chí về những vấn đề nóng được báo chí và người dân

Sự ra đời của Trung tâm Báo chí đã góp phần làm cho cơ hội tiếp cận thông tin của cơ quan báo chí và người làm báo được công bằng hơn, xoá đi biểu hiện “độc quyền, thiếu công bằng về nguồn tin” cũng như biểu hiện “xào nấu”, copy lại thông tin, dẫn đến việc thiếu chính xác trong thông tin đến bạn đọc.

quan tâm; tổ chức đánh giá, phê bình, chấn chỉnh những vấn đề nảy sinh trong hoạt động báo chí. Trên cơ sở đó, giúp các cơ quan báo chí dự giao ban nhìn lại hoạt động của mình trong tuần, qua đó khắc phục và điều chỉnh kịp thời những hạn chế được chỉ ra.

Có thể khẳng định, sự ra đời của TTBC đã góp phần làm cho cơ hội tiếp cận thông tin của cơ quan báo chí và người làm báo được công bằng hơn, xoá đi biểu hiện “độc quyền, thiếu công bằng về nguồn tin” cũng

như biểu hiện “xào nấu”, copy lại thông tin, dẫn đến việc thiếu chính xác trong thông tin đến bạn đọc. Nhắc lại vụ cháy chung cư Carina ở quận 8, xảy ra lúc rạng sáng 23/3/2018, phải đợi 6 ngày sau, ngày 29/3, tại buổi họp báo định kỳ về tình hình kinh tế - văn hóa - xã hội quý I/2018 do UBND Thành phố tổ chức, các phóng viên, nhà báo mới có điều kiện để đặt câu hỏi chất vấn các cơ quan liên quan về vụ việc. Nhưng giờ đây, những sự kiện “nóng” tương tự sẽ được tổ chức cung cấp thông tin bằng họp báo ngay tại TTBC với sự tham gia của lãnh đạo các cơ quan liên quan đến vụ việc, giải đáp nhanh nhất những thắc mắc mà cơ quan báo chí nêu, không hạn chế phóng viên tham dự.

Khi sự chỉ phối thông tin của những tờ báo lớn giảm dần, các tờ báo cùng “chơi” trên một “sân chơi” bình đẳng hơn, tính chính xác của thông tin sẽ càng được đảm bảo, bạn đọc có điều kiện đối soát thông tin. Đặc biệt, trong giai đoạn cả nước và Thành phố “căng mình” chống dịch COVID-19, hoạt động báo chí cũng rất khó khăn do thực hiện giãn cách xã hội. Việc tiếp cận thông tin từ các cơ quan chức năng, nhất là các cuộc họp rất hạn chế. Nhưng ở TTBC vẫn rất sôi động, hàng ngày TTBC vẫn tổ chức tốt việc cung cấp thông tin chỉ đạo, các chính sách, quyết sách mới nhất từ các cuộc họp trực tuyến được truyền trực tiếp về UBND Thành phố và TTBC để phóng viên được theo dõi những chỉ đạo của Chính phủ, bộ, ngành Trung ương, của Thành uỷ và UBND Thành phố. Trung tâm thường xuyên hoạt

động đến 22 giờ để phục vụ báo chí tới tác nghiệp.

Cùng với việc tổ chức các sự kiện báo chí, thời gian qua, TTBC đã phối hợp với một số đơn vị đào tạo, trường đại học, học viện xây dựng theo hướng “may đo” các chương trình đào tạo, bồi dưỡng về kỹ năng truyền thông, nghiệp vụ báo chí ngắn hạn phù hợp với nhu cầu của các sở, ban, ngành, quận, huyện trên địa bàn Thành phố; tổ chức tập huấn kỹ năng phát ngôn và cung cấp thông tin đến báo chí cho 500 cán bộ của các sở, ban, ngành, quận, huyện, phường, xã để nâng cao kỹ năng tiếp xúc với báo chí trong quá trình thi hành công vụ.

Đến nay, TTBC đã cấp và quản lý gần 1.300 thẻ từ ra vào TTBC cho các nhà báo thuộc 145 cơ quan báo, đài Trung ương và địa phương trên địa bàn Thành phố. Với nhiều hoạt động đúng trọng tâm, đúng đối tượng phục vụ và mang lại một không khí năng động, TTBC ngày càng thể hiện được vai trò là “mái nhà chung” và là “toà soạn thứ 2” của phóng viên, nhà báo như một số tờ báo nhận định.

HƯỚNG TỚI START-UP VỀ THÔNG TIN SỐ

Sau gần hai năm vận hành TTBC, nhiều bài học quý đã được rút ra.

Thứ nhất, sự quan tâm chỉ đạo quyết liệt từ Thường trực Thành ủy, Thường trực Ủy ban Nhân dân Thành phố cả về đường lối, chủ trương, tới cơ chế, chính sách và cơ sở vật chất đã giúp cho TTBC ra đời, hoà nhập nhanh chóng và phát huy hiệu quả với báo chí.

Thứ hai, cần tranh thủ được sự ủng hộ, hỗ trợ của các sở, ngành, quận, huyện trên địa bàn Thành phố, coi TTBC là “cánh tay nối dài” của chính họ để thực hiện tốt vai trò cung cấp thông tin cho báo chí.

Thứ ba, TTBC đi vào hoạt động với tinh thần cởi mở, thân thiện, đội ngũ cán bộ TTBC phải có sự nhiệt tình, hoà nhã, tận tâm và chuyên nghiệp khi phục vụ phóng viên báo chí, coi họ như khách hàng và TTBC là cơ quan cung cấp dịch vụ đặc biệt. Đây là yếu tố quan trọng để báo chí tin cậy, gửi gắm từ sự chuyên nghiệp trong phục vụ đến cung cấp thông tin của TTBC.

Thứ tư, việc lựa chọn nhân sự trong quản lý, vận hành TTBC phải được chuẩn bị kỹ lưỡng. Người quản lý nội dung cần có kinh nghiệm về báo chí, bản lĩnh chính trị vững vàng, nhạy bén với thông tin báo chí và mạng xã hội để nắm bắt các thông tin cần phản hồi kịp thời, chính xác. Để vận hành các cuộc họp báo khẩn, bên cạnh kỹ năng tổ chức sự kiện còn cần có mối quan hệ chặt chẽ, sâu sắc và thực chất của các cơ quan báo chí để đội ngũ phóng viên có thể chia sẻ tối đa với TTBC.

Thứ năm, vị trí đặt TTBC phải ở khu vực trung tâm Thành phố (gần Thành uỷ, UBND Thành phố), thuận lợi cho phóng viên đến tác nghiệp và lãnh đạo Thành phố, sở, ngành đến cung cấp thông tin khi cần. Phải đảm bảo cơ chế tài chính đủ mạnh để vận hành, thực hiện nhiệm vụ chính trị và thu hút được nhân lực có chất lượng cao về làm việc tại TTBC.

Bên cạnh 5 bài học kinh nghiệm trên, những vấn đề liên quan đến tìm ra những giải pháp mới để phát huy tối đa một TTBC hiện đại cũng được đặt ra. Cụ thể là:

Thứ nhất, thay đổi cách tiếp cận mới trong dòng chảy của thông tin. TTBC mới cung cấp thông tin cho nhà báo ở thì hiện tại, nhưng nhiều thông tin hay đang nằm ở những dữ liệu đã có, ở nguồn data journalism (báo chí dữ liệu) và ở những nghiên cứu dự báo cho tương lai. Vì vậy, TTBC đã đưa vào chương trình trọng tâm 2021 mục tiêu hướng tới một TTBC như một start-up (khởi nghiệp) về thông tin số, về chuyển đổi số. Xây dựng những thư viện thông tin số đa chiều; thu hút các học giả tên tuổi cùng trao đổi tri thức với nhà báo... tạo ra những diễn đàn nghiệp vụ, diễn đàn thông tin tri thức mới lôi cuốn mỗi người làm báo Thành phố.

Thứ hai, TTBC cần thực sự trở thành “sàn giao dịch” để cơ quan báo chí có thể tìm kiếm những ý tưởng, những tác phẩm chất lượng cao từ những cây viết bên ngoài toà soạn. Nếu hình thành được một “sàn giao dịch” thông tin có bản quyền, chắc chắn sự phát triển của nền báo chí cách mạng sẽ thực sự chuyên nghiệp, lành mạnh và có hàm lượng chất xám cao hơn.

Ba là, gắn với tầm nhìn trung và dài hạn, TTBC có thể trở thành một mô hình giao lưu báo chí khu vực và quốc tế. Khi đã xác định Thành phố Hồ Chí Minh là một đầu mối giao lưu quốc tế thì mỗi cơ quan báo chí cũng phải nhận thức và định hướng hoạt động này. ■